

– Försvagat Zanu vinner valet

Ett för regeringspartiet Zanu PF och oppositionspartiet *Movement for Democratic Change*, MDC, kritiskt parlamentsval äger rum i mars nästa år. För båda partierna kan valet handla om att vinna eller försvinna. Också för president Robert Mugabes framtida öde är valet betydelsefullt.

Zimbabwe befinner sig i kristillstånd. Arbetslösheten ligger på är mer än 70 procent och inflationen mellan 300 och 400 procent. Andra utmärkande drag är brist på mat och utländsk valuta. Misstron mellan de politiska lägren är stark.

– Krisen kännetecknas av tre huvuddrag, säger Wilfred Mhanda. För det första osäkerheten om Zanu PF:s ledarskap. För det andra den ekonomiska krisen och för det tredje president Mugabes och Zanu PF:s förlust av folkligt stöd.

Mhanda avgick nyligen från sin chefspost på krigsveteranorganisationen *Zimbabwe Liberators Platform*, ZLP. Organisationen representerar 12 000 krigsveteraner från befrielsekampen mot Ian Smiths koloniala regim. ZLP står i opposition till Mugabes styre.

– Mugabes svar på det folkliga misstroendet är repression. Hans ledarskap är försvagat, men han har fortfarande kontroll över partiet och landet. Att behålla makten är för honom det viktigaste. Landets kris kommer i andra hand.

Tungviktare från befrielsekampen

Inom Zanu PF är Mugabes ställning inte längre lika oomstridd som tidigare. En intern kamp som på sikt hotar att splittra partiet har pågått under en längre tid.

– Kanske kommer Mugabe att pressas att avgå. Folk försöker nu skaffa sig en så bra position som möjligt för tiden efter Mugabe. Våldet riktar sig därför numera inte bara mot MDC och dess sympatisörer utan också mot partikamrater inom Zanu PF, säger Wilfred Mhanda.

Tre fraktioner – förutom den som består av Mugabe – kan urskiljas inom Zanu PF. En fraktion består av en grupp tungviktare från befrielsekampen. Dit hör bland andra förre arméchefen Solomon Mujuri, försvarsministern Sidney Sekeramayi och arméchefen Constantine Chiwenga. Av naturliga skäl har den här falangen störst möjligheter att vinna över militären till sin sida.

Men än så länge har Mugabe kontroll över försvarsmakten. Fraktionen anses ha stöd av vicepresidenten Joseph Msika och

– Några formella ändringar av valsystemet i demokratisk riktning innebär inte att valen kommer att bli fria och rättvisa, säger Wilfred Mhanda.

FOTO: PERÅ

partiets nationella ordförande John Nkomo.

I en annan fraktion ingår informationsminister Jonathan Moyo, justitieminister Patrick Chinamasa och jordbruksminister Joseph Made. Utmärkande för ministrarna är att de inte skapat sig en position i partiet av egen kraft utan är helt beroende av Mugabe. Partiets tidningar och den statliga radion och televisionen styrs med järnhand av Moyo och används av honom som vapen i kampen mot de andra fraktionerna. Till skottavlorna hör Joseph Msika, John Nkomo och partiets talesman Nathan Shamuyarira.

– Moyo har Mugabes stöd för att han är en skicklig propagandist. När Msika, Nkomo och Shamuyarira försvarar sig mot Moyo, angriper de indirekt Mugabe. Före parlamentsvalet kommer Mugabe att tvingas välja mellan dem och Moyo.

Antikorruptionskampanj en rökriddå

Parlamentets talman Emmerson Mnangagwa, som tidigare allmänt utpekades som Mugabes kronprins, är den utåt mest kände företrädaren för den tredje fraktionen.

– Att Mugabe så tidigt annonserade parlamentsvalet i mars nästa år har bidragit till att hålla ihop partiet. Han är en erfaren taktiker, säger Wilfred Mhanda.

I samband med en regeringsombildning i början av året lanserade Mugabe en anti-korruptionskampanj.

– Kampanjen har inte gett något egentligt resultat. De arresteringar som skett beror på den interna maktkampen. Kampanjen är en rökriddå för att dölja Mugabes politiska misslyckande och för att få stöd av folk i det kommande valet. Mugabe använde landreformen på samma sätt tidigare.

Misshagliga organisationer tystas

I augusti antog *Southern African Development Community*, SADC, regler för hur demokratiska val ska genomföras. MDC har meddelat att de inte ställer upp i valet i mars förrän grundläggande valreformer genomförts. Mugabe har pressats till att presentera en reform som innehåller formella ändringar i demokratisk riktning.

– Men det innebär inte att valen kommer att bli fria och rättvisa.

Samtidigt har regeringen lagt en proposition om en ny organisationslag, en ”NGO Bill”. Enligt lagförslaget måste alla organisationer som verkar i Zimbabwe vara registrerade. Internationella organisationer som sysslar med ”issues of governance” får enligt propositionen inte registreras och zimbabwiska organisationer får inte ta emot utländskt stöd för sådan verksamhet. Dit räknas allt ifrån arbete med demokrati och mänskliga rättigheter till praktisk hjälp åt aidsdrabbade och utdelning av mat åt hungrande. I praktiken ger lagförslaget Zanu PF möjlighet att tysta alla organisationer som de anser misshagliga.

I valtider stängs landsbygden i princip av för besök av andra än Zanu PF-sympatisörer. Oppositionspartiet MDC har då svårt att nå ut till de två tredjedelar av Zimbabwe befolkning som bor där.

– Propositionen har lagts med tanke på valet i mars. Organisationerna är mer effektiva kritiker av Zanu PF än MDC på grund av den kontakt de har med folk på landsbygden genom sin verksamhet där. De kan föra ut information till omvärlden om vad som pågår där på ett helt annat sätt än MDC.

Förändringar

Efter valet kan det politiska landskapet komma att förändras.

– Zanu PF kommer att fortsätta försvagas efter valet på grund av den interna striden, men kommer att vara kvar vid makten. Om MDC inte lyckas i valet, kan också sprickor där bidra till att en tredje politisk kraft skapas med folk från Zanu PF, MDC och det civila samhället, menar Wilfred Mhanda.

PER-ÅKE WENNSTRÖM

Harare